

Landskap: Småland Upptecknat av: Harl Larsson
 Härad: Lunnarbo Adress: Väla, Hammada
 Socken: Pjätteryd Berättat av: Gemma Bengtsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år i Pjätteryd m.f.

Uppteckningen rör Arbetsfördelningen i manna
lantbrukshälet. (M 146).

(15 sid)

ACC. N:R. 5772

Landskap: Småland. Upptecknat av: Nars Larsson
 Härad: Sunnerbo. Adress: Töls, Hammada.
 Socken: Pjätteryd. Berättat av: Emma Bengtsson
 Uppteckningsår: 1937. Född år i Pjätteryd förs.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

1. Ortnamnets beteckning för sådant arbete som ansågs äligga männen var "kärreabe". Det arbete som tillkom kvinnorna att sköta betecknades ofta med "fröknateknarnaabe". Sådant arbete som utfördes inom hus betecknades med "ingejämning". Arbete som utfördes ute i det fria betecknades med "utejämning".

2. Hästar funnas ej så många inom orten i äldre tid, men å de större gårdar där hästar förekommo var det männen som skötte och fodrade dem. Männen hålla även rent i stallen. Detta besöktis väl mera sällan av kvinnorna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5772

Landskap: Småland. Upptecknat av: Karl Svensson,
 Härad: Sunnerbo. Adress: Våla Hamneda.
 Socken: Pjätteryd. Berättat av: Emma Bengtsson.
 Uppteckningsår: 1939. Född år i Pjätteryd församling.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3.

3. Att mjölka korna, mossa ladugården samt fodra och i övrigt sköta nötkreaturen kom helt på kvinnornas lott. Även skötseln av svinen utfördes av kvinnorna. På större gårdar hade man särskild ladugårdspiga (laggäspiga) vars arbetsuppgift bestod av att fodra och sköta djuren. Men ansåg troligen att kvinnorna vara mera dugliga än männen för just detta arbete. Det förekom något sållan att männen utförde ladugårdsarbete. På de gårdar där ingen pigga fanns utförde kvinnorna själv skötseln av djuren. Då någon ko skulle kalvas fick pigan

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5772

Landskap: Småland
 Härad: Sunnerbo
 Socken: Pjätteryd
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Karl Svensson
 Adress: Våla, Hammada
 Berättat av: Emma Bengtson
 Född år i Pjätteryds församling

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

eller i de fall då sådan saknades hus-
 modern själv vara i ladugården för att
 invänta kalvingen samt ta mat kal-
 ven. Husmodern skulle i regel själv
 utföra mjölkningen första gången efter kal-
 vingen. Särskilt om det var en kvinna
 som kalvat borde husmodern själv ut-
 föra mjölkningen första gången. Hon hade
 särskilt i detta senare fall en mängd
 regler att iaktaga som i fråga om djurets
 framtida egenskaper vara av mycket
 stor betydelse.

Tvåmorsorna fick nämligen lida från till
 tjuren för betäckning. "Då va inte

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5772Landskap: Småland.Upptecknat av: Carl Olofsson,Härad: Sunnarbo.Adress: Vila, Hammada.Socken: Pjätteryd.Berättat av: Emma Bengtsson.Uppteckningsår: 1939Född år i Pjätteryds församlingLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

vat i knöcka"-d.v.s. hålla sig för god, men svarar
nej - säger Emma Bengtsson. Kvinnorna fånga
även lada suggan till orna. Detta tillgick
på så sätt att man band ett snöre
om suggans ene framben. Att lada henne
i detta snöre var ej så lätt, men man
kastade brödbit ett stycke framför som
lockbete. "Då som farande hadde bötta
till" med suggan.

Såväl pojkar som flickor fånga valta
djuren. Man hade även "gamla" till detta
arbete.

4. Vid uppförandet av gårdsgårdar vara
kvinnorna männen behjälpliga på så

ACC. N.R. 5772

Landskap: Småland. Upptecknat av: Karl Larsson.
 Härad: Lessebo. Adress: Våla, Hamneda
 Socken: Pjätteryd. Berättat av: Emma Bengtsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år i Pjätteryds sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6.

rätt att de fånga bära "jässe i stånd".
 Menstone pigorna fånga på detta rätt de-
 taga i arbetet med gårdsgårdens uppförande
 s. kvinnornas deltagande i värbruket
 varierade något betydligt beroende på
 gårdens storlek ekonomiska förhållanden
 På större gårdar var det ej vanligt att
 kvinnorna medeltid körning deltaga i åker-
 bruket. På mindre ställen torde det ofta
 ha förekommit att kvinnor utförde kör-
 ning med åker. Emma Bengtsson har
 utfört nämnda körningsarbetet. Det var
 ju ganska vanligt att torparhustrur fånga
 utföra så gott som allt hollarbetet på tor-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5772

Landskap: Småland Upptecknat av: Åker Lönnson
 Härad: Lunnebo Adress: Våla Hamneda
 Socken: Pjätteryd Berättat av: Emma Bengtsson
 Uppteckningsår: 1959 Född år   i Pjätteryds o-m.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV7

pet med en manna var borta på dagarna
 ke. Plöjning förkom pållen i äldre tid. I
 atället för plög använde man ärder.
 På gårdar där dräng saknades förekom att
 pigen fick hjälpa sin husebände med
 dikning. Arbetfördelningen var i detta
 fall så att mannen skar ut diket hänta
 varefter pigen med en grep kastade upp
 den i någon uppställningen befintliga jor-
 den. Emma Bengtsson har som piga hjälpt
 till med dikningsarbete. Pigena fingo
 "lösa" de v. l. l. g. d. s. samt strö ut
 demamma på åkern.
 6. Det förekom minstone i en del gårdar

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5772

Landskap: Småland. Upptecknat av: Thors Larsson,
 Härad: Sunnerbo. Adress: Våla Hamneda
 Socken: Pjätteryd. Berättat av: Emma Bengtsson
 Uppteckningsår: 1939 Född år i Pjätteryd s.o.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

att husmodern utförde säningsarbetet.
 Emma Bengtsson omtalar flera fall då så
 förekommit. Följande berättelse torde trots
 huvudpersonerna härkomst från annan ort
 liksom förtjåna att återges. En person
 troligen från Skåne köpte en gård i Pjätter-
 ryds socken samt bodde sig där. En så
 då sänningen av vassåden skulle utföras
 fick husmodern ett barn. Tre dagar efter
 det husmodern fött barnet ledde hennes
 man henne på åkeren medan hon sädde.
 Tre manns heder bör sägas att
 man själva bar säkret. Sänningen av
 linet utförde husmodern. De fall då

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5772

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Carl Bengtsson,
 Härad: Sunnerbo ..... Adress: Väla, Hamnebo.
 Socken: Pjötteryd ..... Berättat av: Emma Bengtsson m. f.
 Uppteckningsår: 1939 ..... Född år ..... i Pjötteryds p.m.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

?

1. Fingerna hade "häralsans" - d. v. s. ett litet
 jerdemråde på vilket de fingo odla lin för
 eget behov, att så en löneförmän som torde
 allmänt ha förekommit - utförde de antag-
 ligen själva lönsåningen.

2. Arbetet med lövhästningen utfördes
 huvudsakligen av kvinnor. Endast i de fall
 att större lövträäd fölldes förekom manligt
 hjälpa till detta arbete. Även barn fingo
 hjälpa till med lövhästning. De fingo bära
 lövhästar ex. Torstäckten utfördes av därtill
 kunniga män.

3. Ökuru det väl ej var vanligt i allmän-
 het att kvinnor släde gräs, så torde

ACC. N:R. 5772

Landskap: Småland ..... Upptecknat av: Karl Lennman
 Härad: Sunnerbo ..... Adress: Våla, Hammada
 Socken: Pjätteryd ..... Berättat av: Emma Bengtsson
 Uppteckningsår: 1939 ..... Född år i Pjätteryds s.-n.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

det likväl förkommit att kvinnan fingo
 lära sig detta arbete. På mindre gårdar
 där dräng saknades, samt det var mindre
 "raflet" — d. v. s. av oödan beakthandlet att det
 ej hastigt kunde utföras — att slä. kunde
 det hända att pigan fick hjälpa sin
 husebonde med att slå av gräs. De arbe-
 ten som sedan gammalt kommit på
 kvinnans lott under stället var
 räppa nå, breda (bräja) nå, "ria i nap" nå,
^{stränga} nå, nå, nå, nå, samt "lätta på byrå".
 Vidare fick kvinnan hjälpa till då nå
 skulle städas. Vid detta arbete utförde
 kvinnan nåräppningen. Aldringar

Skriv endast på denna sida!

Pjäättyyd, Gm.

5772

uppt. av K. Svensson
1939.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

11.

finga hjälpa till så länge "di komma rora
de". Gamla män vara ofta mycket skickliga
att slå. "Di komma skava". Barn finga hjäl-
pa till vad de kunde.

9. I äldre tid arbetas all säden med skära.
Detta arbete utfördes av kvinnorna. Det
förekom att mycket gamla kvinnor gingo
borta hos bönderna och skura säd. Bredning
av skärorna utfördes av män. Det torde ä-
ven ha förekommit att män bundit
säden i hävar. Kvinnorna gjorde i detta
fall band, varför mannen endast utförde
själva bindningen. En man kunde binda
efter 5-6 kvinnor. Kvinnorna "räskade"
upp linet. De upptogs även ärtarna (attarna)
10. Kvinnorna fick hjälpa till med steg-
träskningen. Att kvinnor själva utfört

Tvåaktningen förekom väl endast i enstaka fall, ex på några Torpställe, de mannes var på dagsvärke. Tvåaktningen av såden utförde männen.

11 Bårplockningen utfördes i huvudsak av kvinnan och barn. Smuttron som kallades "jåbå" samt blåbår som kallades "slånå" vara bårsorter som mestades vara förbällna barnen. De brukade plocka dessa bår samt förvälja dem till herrgårdspack och öarigt herrskap inom orten. Hallen och hjörtron vara bårsorter som tillige plockades i samma syfte.

12. Det förekom att kvinnor destoga i fisket. De fingo i så fall va båten.

13. Särskilda slaktare fanns i orten. Dessa slaktare utförde slakt i samliga

djurslag, förutom hästen samt häns och gäss.
Den förra fick endast Tattaren slakte. De
senare slaktade man själva. "Tjöringarna
nackade hemsam" säger den gamla Fru Bengtsson.

14. Årvarde kvinnor barde på inga sätt
deltaga vid själva slaktningen, ej heller äro
densamma. Skedd detta antag man att barnen
fick lyta. Barnen sjunga ej äro själva slakt-
ningen.

16. Männen hjälpte ej till med bakning.
Det torde dock ha förekommit att man
men eldade i bakugnen. Detta arbete beteckna-
des med "hjälpa i ugnen" eller "hjälpa i bakugnen".

Ofta eldades med långa vedstochar som
fördes fram i fyren allt efter som de
förbrändes. Vattnet inbars av kvinnorna.

17. Gåsarackräddare fanns i orten.

18. Yfke och kornakorn fanns. Denna rörelse som
skräddaren gick omkring i östen.
19. För ca 60 år sedan fanns brännvinsbrän-
neri i socknen. Brygden utfördes av kvinnorna.
20. Julbrasan tändes på husmedern.
21. Pigen skiltnad i präga om matord och
matordning mellan män och kvinnor för-
kom sj. De äto samtidigt och vid samma
bord eller "mattavla". Barnen fingo äta
under måltiden men fingo äta samtidigt
som de vuxna.
22. Då en pojke var 15 år räknades han
till de vuxna.
23. Förfärdigande av garnstickning samt
vävning vara hantverk som i stor ut-
sträckning bedrovs av kvinnor i äldre
tid. Många vara de kvinnor som medlet

Desse arbeten i väsentlig del bidraga till
hemmetts underhåll. Det förekom att gamla
örkeslösa män hjälpt sina hustrur med
kardning av ull.

Det förekom att kvinnor som till ex. nådd
knuvuddukar eller dylika förfärdigade strumpor,
vantar ex begäva sig ut i bygden och försäl-
de sina arbeten. En kvinna som gick om-
kåring och sålde knuuddukar som hon
själva förfärdigat kallades "kluvtakjöring"
Så att hela familjer begävit sig ut på
tiggarfärder lär ej ha förekommit. Det hån-
de däremot att fattiga föräldrar sände ut
sina barn. De varar barnen tiggare vara
här. Ull samt strax innan jul "julekakor".
Då man i regel fick besök av många barn för
jul fick man behå en hel massa kakor
för dotterns ändamål.